

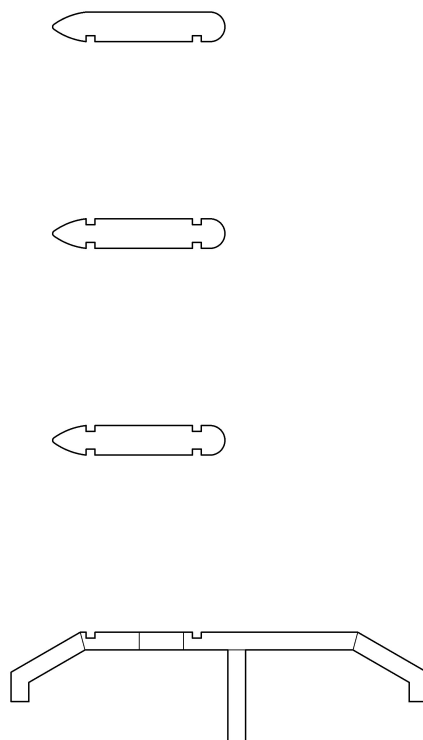
Jaz "Mstyszyn"

Łukasz Drzensła



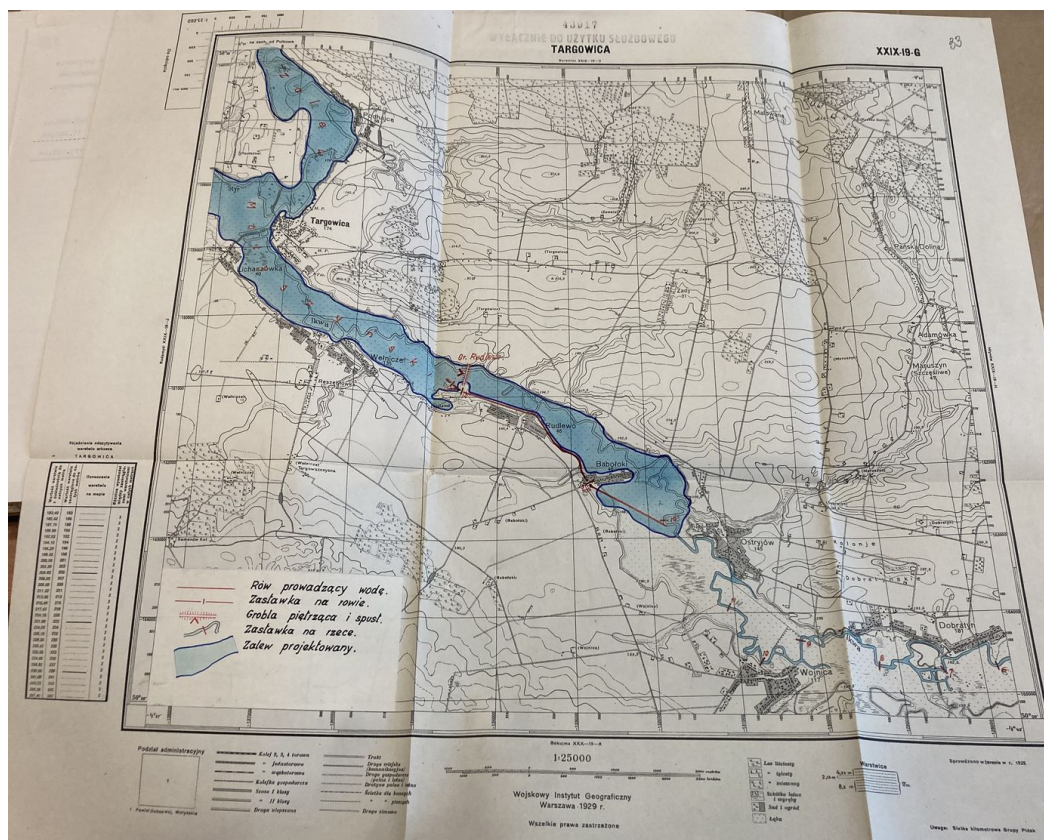
Fot. 01. Widok na jaz "Mstyszyn" z przęsła na planowanym prawym brzegu Styru. Jaz posiada komory minowe w formie rur w filarach.

Inspektor Armii "Wołyń", gen. dyw. Stanisław Burhardt-Bukacki w 1938 r. zmierzał do materializacji potrzeby budowy fortyfikacji Wołynia do obrony przed Armią Czerwoną. Powstały dwa warianty obrony "A" oraz "B" o różnym przebiegu, lecz jednakowym zadaniu: zabezpieczeniu Łucka i przejścia nieprzyjaciela na zachód. Generał skłaniał się do wariantu "B", gdyż ten zapewniał lepszą obserwację, miał korzystniejszą rzeźbę terenu, choć "A" miał krótszy zarys frontu (więcej szczegółów dotyczących różnic wariantów nie zachowało się w archiwach). Odcinek "Wołyń" miał składać się z pododcinków o nazwach biorących się od najważniejszych rzek regionu: "Styr", "Dolna Ikwa" oraz "Górna Ikwa". Obiekt, któremu poświęcone jest niniejsze opracowanie należał do sektora "Ławrów" pododcinka "Styr".



Rys. 01. Szkic bez skali jazu. Filar na górze rysunku pozbawiony jest wpustów na szandory z jednej strony. Światło jazu ma ok 20 metrów.

Jaz "Mstyszyn" znajduje się na północny wschód od miejscowości Mstyszyn, leży po przeciwnej stronie Styru niż miejscowość. Miał za zadanie utworzenie mobilizacyjnego (czyli do wykonania w razie zagrożenia) "Zalewu Mstyszyńskiego", czyli zalewu od Ostryjowa do Targowicy. Konkretniej, piętrzył on wodę od Targowicy do Rudlewa. Piętrzenie miało być tak wysokie, by przykryć rury przepustu w grobli w Rudlewie, która piętrzyła wodę od Rudlewa do Ostryjowa. Pierwotnie zakładano napełnienie zalewu wodą w 13 dni w okresie letnim, lecz po wydłużeniu zalewu okres szacowano na 16 dni. Wodę zamierzano pobierać ze zbiornika "Boromel", dużego rezerwuaru wody utworzonego już w czasie pokoju, z którego można było czerpać wodę w razie potrzeby.



Mapa 02. Zalew Mstyszyński. Za. CAW, sygn. I.302.4.2125.



Fot. 02. Widok na bajorko i jaz "Mstyszyn".

Jaz "Mstyszyn" znajduje się obecnie w bajorku na prawym brzegu Styru. Prawdopodobnie budowano go na suchym gruncie, by następnie przesunąć koryto rzeki. Koryta nie przekierowano wobec czego jaz znajduje się w obniżeniu terenu, gdzie zbiera się woda. Podobnie sytuacja wygląda w Żydyczynie, gdzie również jaz znajduje się w bajorku i nie przepływa przez niego rzeka. Jaz coraz bardziej zarasta zielenią. Mimo to jest ciekawym zabytkiem historii i namacalnym dowodem na to, że Wojsko Polskie budowało fortyfikacje na wschodniej granicy nie tylko pod Sarnami i Baranowiczami, lecz także pod Łuckiem.

Bibliografia

- Kucharski Szymon. (2022). *Fortyfikacje Nowogródzszczyzny cz. 1* W: Wielki Leksykon Uzbrojenia. Wrzesień 1939: Tom 252.
- Drzensła Łukasz, Sadowski Jerzy, *Ewolucja schronów bojowych II RP*, seria: "Wielki Leksykon Uzbrojenia Wrzesień 1939", t. 225, Warszawa 2021.
- *Plan taktyczno-fortyfikacyjny*, CAW, sygn. I.302.4.2125